

וידויו שני

שנוביניסט

גברי

מאת **אורי אבנרי**

מוקד של אישיוויון בעולם. ושהוא חמור יותר מכל האחרים. שאישהויוויון בין לבן ושחור, בין סיאודל וצמית, בין בעליבית ופרולטר, הוא כאין וכאפס לעומת אישיוויון הקיים בכל בית ברחבי כדור-הארץ, אישהויוויון בין גבר ואשה.

כבר נאמר כי "האשה היא הכישי של הי עולם". אנחנו היינו יכולים להגיד: "האשה היא היהודי של העולם". (ערבי כבוד לערך פסוק זה ולאמר: "האשה היא הפלסטני של העולם".)

אלופת פיקוד הצפון

אי אידיאליסט נאיבי (אני משתדל להיות אידיאליסט ליסט מפוכח), ואיני מאמין כי ניתן לחסל את כל אישהויוויון בעולם. בוודאי לא בדורותינו.

יש אישיוויון שהוא פרי הטבע האכזרי. אדם נולד והוא בעל מנת-מישכל גבוהה, וחברו נולד כשהוא בעל מנת-מישכל נמוכה. גזור עליהם מראש לחיות חיים שוריים מאד. אדם אחד נולד יפה, והשני מכווער. למראה החיצוני יש השפעה כבירה על חייו של אדם. (מחקר שנעשה לא מכבר הראה כי בכל מצב — החל בבית הספר וכלה בבית-המישפט — יש לאדם יפיתואר סיכוי טוב יותר לצאת נשכר מאשר לחברו. שהטבע שלל ממנו יתרון זה. בתרבותנו, ההפליה לרעת האשה המכווערת אכזרית עוד הרבה יותר.)

אולם איש מאיתנו לא יסכים לכך שאדם חכם וזכאי לטיפול רפואי טוב יותר מאשר אדם טיפש, או שאדם

האדם הקדמון: הגבר לצייד, האשה למערה?

יפה זכאי לציידים גבוהים יותר באוניברסיטה מאשר אדם מכווער, על אותם ההישגים. אומנם, בפועל מקבל אדם עשיר (אדם אינטליגנטי שהתעשר, או אדם טיפש שנולד להורים עשירים) טיפול רפואי הרבה יותר טוב מחברו ביש-המזל, ואולי יש לו תוחלת-חיים ארוכה יותר. אך נדמה לי שאיש מאיתנו אינו משלים עקרונית עם מצב כזה, והכל מודים שזהו איצדק משועשע, שיש לחסלו עם שיכלול שרותי-הבריאות הציבוריים.

גם בין הגבר והאשה קיים אישיוויון מלידה. בדרך-כלל, בממוצע, הגבר חזק יותר מהבחנה הגופנית מאשר האשה. זהו כנראה, הבדל הטבעי במהותו של מין אנושי, והוא קיים גם אצל סוגים רבים אחרים של בעלי-חיים — אם כי בהחלט לא בכלם. האריה חזק מן הריביאה, ובן-דודנו הבאבון חזק מן הבאבונית. אך העכבישה המפורסמת, האוכלת את בני-זוגה לקראת סוף המישי, גל בוודאי מוכיחה שיש בטבע גם מצבים אחרים.

נדמה כי אישיוויון זה בכוח הגופני הוא הבסיס לקיומה האשה בכך עיוני ההתפתחות האנושית.

לנו, בני המאה ה-20, קשה להבין כי הכוח הגופני הפשוט והגס מילא תפקיד מכריע בחיי אדם, מזה מיליניי שנים, וגם באלפי שנות קיומה של התרבות האנושית.

טרפתי לאצל בגיל 14, כדבר מובן מאליו. היהודים היו מדוכאים. שערי ההצלה היו חסומים לפנייהם. היינו צריכים לפתוח אותם בכוח. לעזאזל, גם לנו הגיעה מדינה. אחרי-כך — או ברוזמנית — התחלתי לשנוא את הדדי כוי בכלל, לחוש בצורך מוסרי לעזור למדוכאים כולם. מה שמגיע ליהודים מגיע גם לכושים, לסינים, לאינדיאנים, ליהודים, צריך להיות שיוויון תחת השמש. כל אדם זכאי לחרות לאומית, יהיה מוצאו וצבע-עורו כאשר יהיה. ואם זכאי אדם לשיוויון לאומי, מובן מאליו שהוא זכאי גם לשיוויון חברתי. לא יתכן כי בעולמנו תקופת זכותו של אדם רק משום שנולד במעמד פלוני, ולא במעמד אלמוני. השיוויון לפני החוק אינו שווה הרבה, אם אין הוא נושא בחובו גם את זכותו של אדם להתייחס ככל יכולתו, ללמוד, ליהנות מפילאי הרפואה, ליש מור על רמת-מחיהה הוגנת, להתגונן בבית-המישפט. מכל הבחינות האלה, ורבות אחרות, בני-אדם צריכים להיות שווים.

האם זה מוציאניום? הומאניזם? ליברי ליום? האיזם לא עניין אותי מעולם. מעניין המאבק להשגת היעדים האלה, הנראים לי כי מושכלים-ראשונים של הצדק האנושי. רק מאוחר יותר חררה לתודעתי העובדה, כי יש עוד

את מקביעותי החשובות של ז'אן-פול סארטר אומרת שכל בני-האדם הם גזענים. ההבדל האמיתי אינו בין גזענים לבין מי שאינם גזענים, אלא בין גזענים המודים בכך, והלוחמים בליבם בגטייה זו, לבין אלו תם הממשיכים לנהוג כגזענים.

נדמה לי שאותו כלל חל גם על מה שמוגדר בימינו כ"שוביניסטים גבריים".

כל גבר הוא שוביניסט גברי, הדבר טבוע ברמנו, או לפחות בחינוכנו, משחר ידווננו.

ההבדל הוא בין גברים המודעים לכך, והמנסים במי-טב כוחם להתגבר על גטייה זו, לבין גברים הממשיכים להתנהג כלפי המין הנשי כחזירים.

אני נתון בתהליך מתמיד של "התמדעות" לגטייה זו, הקיימת בלבי. אני מנסה ללחום במגמה השוביניסטית שלי, עלידי הבנת שורשיה, סימניה ותוצאותיה.

אני מקווה שאני מצליח בכך — ברוב הי-מיקרים.

באוניה שוקעת

דלתי במישפחה שבה המעמד העליון של הגבר היה מובן עד כדי כך, שלא היה כלל נושא למחשבה או לוחכות.

יהיה ברור כי האב הוא המפרנס והמחליט בכל העניינים החשובים. תפקיד האב היה להגן על האשה והילדים, ואילו תפקיד האם היה לדאוג לבית נקי ומסודר, ולחונך ארבעת הילדים.

לאחר מכן, בתנועת-הנוער ובמחתרת, הושם הדגש על "גבריות". להיות "גברי", פירושו היה להיות אמיץ, חזק, לוחם, מקריב.

הצד השני של האידיאל הגברי נקרא "אבירות". ינקתי את מושגי האבירות מן הספרים העשירים שספגתי מאז למדתי לקרוא, ועוד לפני כן. גבר יגן על האשה, בכל מחיר, תמיד, כאשר האוניה טובעת. הגבר מוריד את סירת-ההצלה הנושאת את הנשים והילדים, והוא עצמו נשאר על הסיפון השוקע, מבלי להגיד עפעף, כשפניו קפואות ואמיצות. אם איתרע מזלו והוא רבי-החובל של האוניה, הוא גם מצדיע לדגל עד שהמים מכסים את ראשו. מובן מאליו שלעולם-לעולם לא ירים יד על אשה. כל ההשפעות התרבותיות, שעיצבו את תודעתי, יצרו תמונת עולם של גברים, הגברים הם היוצרים. האם לא היו כל הציירים הגדולים וכל המלחינים הגדולים גברים? האם יש בטהובן-אשה, מיכאל-אנג'לו-אשה? בוודאי שלא. אין, ואינה יכולה להיות, כך הוכח לי עלידי ספרים רבים, כמו סיפורו של אוטו ויינינגר מין ואופי, הגאון הצעיר שהתאבד בווינה, הראה כי כל דבר נשי הוא נחות, וכל דבר גברי הוא עליון.

מדוע זה כך? גם זה היה ברור. יש הכרדים ביוזוגיים בין גבר לאשה. ההבדל הקטן אינו קטן. הטבע עוצר את התפתחות האשה בני-מסויים, מוקדם למדי, כדי לרכז את כוחותיה וזרתקם לתפקיד האמיתי שלה: לזרית הילדים. ואילו הגבר ממשך להתפתח, להיות לבטהובן ולמויכאל-אנג'לו. זה סביר, לא כך?

בסך הכל היתה זאת תמונה נוחה מאד — לגבר, במילא לא היה צורך להרהר על כך. מי ייהרהר על דבר שהוא מובן מאליו?

הכושי של העולם

איני יודע מתי התערערה אצלי תמונה זו. זה לא היה באיזשהו רגע דרמטי, כאשר נפקחו עיני לרווחה. לא התפכחתי בנילילה משכרונני הגברי, שאול השוברי-גיטטי לא הפך פאול משהוחר בעזרת ברוך מן השמיים. התהליך הוא אוטומי, הדרגתי, ונמשך במשך מרבית ימי חיי. הוא רחוק עדיין מסיומו. תחילה היה ברור לי שעלי להיאבק על זכותם של היהודים לחיות ככל האדם, בחרות ובביטחון. לכן הצ